

Van de voorzitter

Een prachtbezit, een zorgkind

Wie in de toch nog geslaagde zomer van 2013 rondom Kasteel Amerongen wandelt, fietst of de auto parkeert moet wel tot de ontdekking komen, dat daar een uitgesproken levendige sfeer heerst. Veel beweging op de laan, wandelende mensen in de kasteeltuin, groepen mensen die zich bewegen in de richting van het Huys en de andere gebouwen, koffie drinkende bezoekers op het terras van het kasteelcafé.

De openingstijden zijn uitgebreid: ook de dinsdag en woensdag zijn normale bezoekdagen geworden. Nog meer rondleiders worden ingezet om de rondleidingen goed en inhoudsvol te laten verlopen. De activiteiten van de Buitenplaats, congressen, vergaderingen, bruiloften en partijen: het ziet er allemaal levendig en voorspoedig uit. Onze concerten worden goed bezocht en hoog gewaardeerd en er zijn vergevorderde plannen om de moestuin in ere te herstellen. Er verschijnen met de regelmaat van de klok nieuwe boeken over (het verleden van) het kasteel, uiteenlopende projecten, waarover elders in dit Bulletin meer, dragen bij aan onderhoud en herstel van unieke elementen op het complex en onderdelen van de collectie. Kasteel Amerongen zit – kortom – in de lift.

Op initiatief van het bestuur van de Stichting Kasteel Amerongen is een uitgebreid beleidsplan, waarin opgenomen het marketingplan, geschreven en geaccordeerd. Daaruit valt de conclusie te trekken, dat er nog veel nieuwe activiteiten kunnen en moeten worden ontwikkeld, maar dat de financiële ruimte hiervoor beperkt is. Hetzelfde geldt voor het in goede staat houden van het kasteel. Na de grondige restauratie moeten we toch ook weer rekening houden met belangrijke bedragen voor het noodzakelijk onderhoud. Monumenten zijn in dit opzicht eeuwig aandacht vragende zorgkinderen; héél aantrekkelijk maar veeleisend. En dat geldt ook nog nadat de kosten van de organisatie verder omlaag zijn gebracht en een nog groter beroep is gedaan, en gelukkig niet zonder resultaat, op nog meer vrijwilligers

In navolging van vele andere stichtingen in de culturele sector beraden wij ons op mogelijkheden om bedrijfsleven en particulieren nog nadrukkelijker financieel te betrekken bij de gang van zaken op het kasteel. De ANBI-status (algemeen nut beogende instelling) van onze stichting maakt het gemakkelijk mogelijk de voordelen van de Geefwet in te zetten voor het structureel verhogen van de inkomsten van onze stichting. Op onze jaarlijkse Vriendendag, 27 oktober, zal hierop uitgebreid worden ingegaan. Ons doel is de bestaande vrienden te behouden, nieuwe vrienden aan te trekken en met gebruikmaking van de wettelijke en fiscale mogelijkheden

het financiële jasje wat ruimer te maken. Kosten besparing heeft zo onderhand wel zijn uiterste grens bereikt. Inkomstenverhoging moet nu aan de orde komen.

Wat op het eerste gezicht welvarend oogt, blijkt toch geen bezit zonder zorgen te zijn. Het gebouwd cultureel erfgoed, de buitenplaatsen in het bijzonder, hebben het financieel niet gemakkelijk. Daar worden wij niet treurig van, het zet ons aan tot positieve actie; het Kasteel is het meer dan waard. U denkt daar vast ook zo over. Want ons cultureel erfgoed is ons aller zorg.

Hans Herremans

Vriendenmiddag 2013

Zondag 27 oktober

Ontvangst vanaf **14.00** uur in het Koetshuis

Onze plannen en projecten zullen vanaf **14.30** uur in een muzikale omlijsting worden toegevoegd door voorzitter en penningmeester.

Na afloop is er tijd om tijdens een hapje en een drankje oude vrienden te ontmoeten en nieuwe te maken.

Opgave via:
secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl

of via antwoordkaart

De mooiste pastels weer terug op Kasteel Amerongen

Karina Moolenburgh-Fels, met dank aan de boeiende uiteenzetting van Lodewijk Gerretsen hierover.

Na een restauratie hangen sinds een paar weken de pastels door de beroemde 18e eeuwse portrettist Liotard van 'Annebetje' en moeder en dochter van Reede weer op hun plek in de bibliotheek. Dit was aanleiding voor de redactie om onze conservator Lodewijk Gerretsen de ins en outs over de pastels te laten vertellen.

Al tijdens zijn carrière beschouwde men de Zwitser Jean-Etienne Liotard (1702-1789) als een van Europa's belangrijkste pasteltekenaars. Hij werd opgeleid als miniatuurschilder in zijn geboortestad Geneve en als portretschilder in Parijs. Later verbleef hij nog enkele jaren in Constantinopel (Istanbul) waar hij gefascineerd werd door de Turkse cultuur en levenswijze. Hij kleepte zich als Turk met lange baard en Fez en genoot, door zijn bijzonder verfijnde teken- en schildertechnieken, groot aanzien bij de Europese vorstenhoven, adellijke families en hooggeplaatste burgers van Wenen tot Parijs en Den Haag.

Jean-Etienne Liotard (1702 – 1798)

Liotard verbleef twee maal voor langere tijd in Nederland, rond 1750 en 1770, waar hij vele portretten vervaardigde van families van aanzien. Vier van de in die tijd vervaardigde pastels hangen op Amerongen. Een pastel is een krijttekening op perkament, populair tijdens de regeerperiode van Lodewijk de XVe (1723-1774), de zgn. Rococostijl. Een pastelportret is een hele directe en snelle manier van weergeven waarbij een natuurlijke uitdrukking van levende huid en kleding verkregen wordt.

In de bibliotheek hangt boven de ingang het portret van Hermeline van Reede geboren van Wassenaer van Duivenvoorde, getrouwd met de 4^e graaf van Athlone, daarnaast hangt een portret van haar dochter Maria Frederika, indertijd kundig gekopieerd door Freule von Lockhorst (misschien wel afgewerkt door Liotard) naar de originele pastel van Liotard, waartoe Hermeline opdracht gaf in 1756, dat momenteel in het Getty-museum in Los Angeles hangt. Op de portretten is te zien aan de kleding (mofje en blauw manteltje afgezet met hermelijn) dat zij vervaardigd werden in de winter als de familie van Reede in hun stadshuis in Den Haag verbleef.

Op de muur tegenover de haard hangt het portret van Anna Elisabeth Christina van Reede geb. Van Tuyll van Serooskerke bijgenaamd 'Annebetje', het lievelingsnichte van Belle van Zuylen. Dit portret is een reproductie, praktisch identiek aan het portret waartoe Anna opdracht gaf aan Liotard in 1771 als geschenk aan haar nicht Belle. Dat portret hangt in slot Zuylen.

Tezelfdertijd was Belle begonnen aan een portret van graaf van Reede,

dat bleef onvoltooid liggen en toen heeft Liotard het afgemaakt. Duidelijk is te zien dat Belle een veel vrijere en schetsmatiger tekenhand had dan de op finesse gerichte Liotard. De restaurator heeft onder andere het oppervlaktevuil en schimmel verwijderd van de pastels. In de eetkamer hangt nog een pastelportret van Wilhelmina van Pruisen, vrouw van stadhouder Willem V, vermoedelijk naar een schilderij van Johan Friedrich August Tischbein (1750-1812). Deze pastel is tientallen jaren opgeslagen geweest vanwege een scheur in het perkament.

Dankzij een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds zijn tot nu toe de eerste 4 pastels gerestaureerd door het atelier van Francien van Daalen in Haarlem en Renée Velsink heeft de lijsten behandeld. Van het beschikbare geld kan ook nog het portret van de 5e graaf van Reede van Athlone, de coproductie van Belle van Zuylen en Liotard gerestaureerd worden. Blijven nog ca 5 pastelportretten uit verschillende andere periodes over die ook behandeld zouden moeten worden. Hiervoor moeten nog fondsen gevonden worden.

Het verdient aanbeveling deze portretten eens zorgvuldig te bekijken tijdens uw volgende bezoek aan Kasteel Amerongen. Ze zien er 'aaibaar' uit!

Hermeline van Reede geboren van Wassenaer van Duivenvoorde, getrouwd met de 4^e graaf van Athlone en van haar dochter Maria Frederika

Het kindershuisje

Drs. L. Gerretsen

Niet lang na de bouw van een kindershuisje voor koningin Wilhelmina op het Loo verscheen er rond 1900 op kasteel Amerongen ook een kindershuisje. De kinderen van Graaf Van Aldenburg-Bentinck hielpen onder leiding van een timmerman en metselaar mee met de bouw. De rol van hen in het bouwproces had een pedagogisch karakter. Zo maakten ze kennis met het vak van de ambachtsman.

In het Kinderhuisje bevindt zich nog het oude fornuisje waarop gekookt werd. De schotse Nanny, miss Rattry maakte bijvoorbeeld hierop de in Amerongen geroemde toffees. In zijn dagboek schrijft Siegfried Bentinck dat deze toffees "so gutt waren, dass viele das Rezept verlangten. Aber Nanny hat ihr Geheimnis nicht verraten."

Ms. Rattry met v. l.n.r. Wilhelm, Siegfried en Rudi von Ilsemann

Het Huisje werd zo nu en dan ook gebruikt door de Duitse keizer. Siegurd von Ilsemann en de keizer zaagden hier de vele boomstammen. Het schijnt zelfs dat de keizer en keizerin in de lente van 1919 regelmatig in de ochtend samen voor het huisje ontbeten.

Helaas zijn er weinig oude foto's bekend van het huisje. Op een foto uit 1919 van de oprijlaan is alleen het rieten dak te zien. Een familiefoto uit 1963 laat iets meer zien. In deze periode was het dak bedekt met dakpannen en was het houten dakkapelletje nog aanwezig.

Tijdens de restauratie van het kindershuisje in 1985 is het dakkapelletje verwijderd en het dak weer bedekt met riet.

Sinds de overdracht in 1977 heeft Elise Pezarro zich tot haar dood ontfermd over het Huisje met zijn inrichting. Een groot gedeelte van de huidige inventaris van het huisje is door haar aan de Stichting geschonken.

Toos van Eck, Iris Vermeulen en Janke Smit hebben de laatste jaren het Huisje opnieuw ingericht. Tevens hebben zij zich er hard voor gemaakt het Huisje een onderhoudsbeurt te laten ondergaan.

Mevr. Iris Vermeulen en mevr. Janke Smith, initiatiefneemsters voor het opknappen van "hun" kindershuisje

De Stichting Kasteel Amerongen is dan ook zeer verheugd dat de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen de noodkreet van mevr. Vermeulen en mevr. Smith hebben opgevangen en de financiële middelen heeft gevonden, mede dankzij genereuze giften van particulieren, om het huisje op te knappen. Bij het ter perse gaan van het bulletin is rietdekkersbedrijf Jos van Tintelen uit Ingen met vaardige hand bezig het dak te vernieuwen.

Kasteelconcerten 2013

Mw. drs. K. Moolenburgh-Fels

Sinds begin dit jaar heeft de SVKA in nauwe samenwerking met de SKA de programmering van de concerten op de Bovengalerij van Kasteel Amerongen ('s winters in het Koetshuis) weer voor haar rekening genomen. Tot nu toe zijn 4 concerten van zeer uiteenlopende aard uitgevoerd en als u er bij was, weet u hoe succesvol zij waren.

Het begon in april met Bach Stress, een vorm van muziektheater waarbij fragmenten van vioolconcerten van Bach afgewisseld werden met de voordracht van brieven uit de nalatenschap van de componist. Door het extreem koude voorjaarsweer werd het uitgevoerd in de Oranjerie.

Eind mei gevolgd door de Young Academy van het Koninklijk Concertgebouw Orkest, waarbij jonge veelbelovende internationale musici met een kamermuziekprogramma, geformeerd rond het Beethoven Septet, een spetterend optreden verzorgden.

Academisten en publiek na een indrukwekkende uitvoering

Op 1 juni brachten Stefan Hofkes en You Chiung Lin, samen met het Englefield Ensemble het beroemde 'Carnaval der dieren' van Saint Saens voor een enthousiast publiek van kinderen en hun (groot-)ouders tot leven.

Een impressie van publiek en musici tijdens het familieconcert

Vocaliste Izaline Calister met het Trio Peter Beets slaagden erin op 15 juni de overvolle Bovengalerij in vervoe-ring te brengen met hun vertolking van Porgy en Bess, terwijl voor de pauze al intens genoten was van jazz in de stijl van Oscar Peterson. Vele aanwezigen memo-reerden de ambiance van het jaarlijkse Jazz at de Castle evenement van weleer.

Izaline Calister en het Trio Peter Beets in "full swing"

Er staan nog 3 concerten voor dit jaar op het programma. Op **28 september** staat een frisse groep Academisten, jonge musici uit alle delen van de wereld, na een week van masterclasses, oefenen en studeren met een verrassend muzikaal programma voor u klaar.

Op **5 oktober** gevolgd door een thematisch programma rond liefde en rouw, uitgevoerd door de harpiste Vera Kool en de mezzosopraan Madieke Marjon. Zij zullen u inspireren met werken van Scarlatti, Pergolesi, Donizetti en Rossini.

Op **1 december** wordt dit jaar muzikaal afgesloten met een middag wegdromen in het Koetshuis op de klanken van een 'sentimental Italian journey' uit de 15^e eeuw, door het ensemble La Reverdie van de Stichting Oude Muziek.

In dit eerste jaar hebben wij geprobeerd een programma met een divers karakter samen te stellen, zodat wij zoveel mogelijk mensen van de bijzondere ambiance in Kasteel Amerongen kunnen laten genieten. Dankzij onze geconsolideerde samenwerking met het Koninklijk Concertgebouw Orkest en een beoogde samenwerking met het Sweelinck Conservatorium kunnen we u ook in de komende jaren verzekeren van een aantal concerten van uitzonderlijk hoog niveau, passend in onze authentieke historische omgeving. Wij hopen op uw blijvende, enthousiaste belangstelling te kunnen rekenen.

Locatie: Bovengalerij Kasteel Amerongen, (moeilijk toegankelijk voor mensen die slecht ter been zijn)

Kaarten verkrijgbaar via: de kasteelwinkel of secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl

Prijs: Vrienden € 17,50, anderen € 20.00
Prijzen zijn inclusief consumptie

nadere informatie:
www.kasteelamerongen.nl/vrienden

Secretariaat: mw. Marja Kool-Westerhuis
Vriendenadministratie: svka-admin@planet.nl
Redactie: mw. drs. K. Moolenburgh-Fels

www.kasteelamerongen.nl/vrienden

secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl

Eindredactie/vormgeving bulletin: prof.dr. R.M. Heethaar

reacties: redactie@kasteelamerongen.nl